

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1939 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa ändringar i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning.

Genom en den 17 februari 1939 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 148, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

**angående vissa ändringar i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27)
om reglering av prästerskapets avlöning.**

Härigenom förordnas, att 16 § lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i samma lag skola införas två nya paragrafer, betecknade 16 a § och 16 b §, av nedan angivna lydelse:

16 §.

Har ordinarie präst eller adjunkt, som i 14 § 3 mom. avses, förordnats att uppehålla annan befattning eller annan i hans tjänst biträda, äger han av den, som uppbär med den senare beställningen förenade inkomster, åtnjuta gottgörelse enligt de av Konungen meddelade föreskrifter angående beräkning av sådan gottgörelse.

16 a §.

Under tjänstledighet vare präst pliktig att för särskilda fall, utöver vad han enligt 14 eller 16 § har att utgöra eller gälda för vikaries avlönande, å honom tillkommande avlöningsförmåner vidkännas avdrag med belopp, som för varje fall, jämlikt av Konungen härför bestämda grunder, föreskrives.

Om prästs skyldighet att avstå avlöningsförmåner i händelse av avstängning från tjänstgöring, varom i 16 b § stadgas, gälle vad Konungen därom förordnar.

16 b §.

En var präst, såväl ordinarie som extra ordinarie, är, i enlighet med vad Konungen förordnar, skyldig underkasta sig undersökning av läkare till utrönande av huruvida han i följd av sjukdom, vanförhet, lyte eller nedsatt arbetsförmåga är oförmögen att på tillfredsställande sätt fullgöra på honom ankommande tjänstgöring, ävensom, där sådan undersökning påkallats, tjänstledighet eller avstängning tills vidare från tjänstgöring.

Har i avvaktan å utgången av läkarundersökning, varom ovan sägs, tjänstledighet meddelats präst, äge denne, där av läkarundersökningen icke ådagalägges, att han under sådan tid varit oförmögen att på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, åtnjuta ersättning för de avlöningsförmåner, om vilka han gått miste under ledigheten.

Kostnad för läkarundersökning samt ersättning för mistade avlöningsförmåner, varom här stadgas, gäldas av kyrkofonden.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Beträffande de skäl som ligga till grund för det framlagda förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Den 22 februari 1935 utfärdades kungörelse, nr 52, angående skyldighet för lärare att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning samt den 18 juli 1935 kungörelse, nr 459, angående skyldighet för tjänsteman, tillhörande den civila statsförvaltningen, att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning m. m. Ifrågavarande kungörelser innehålla i huvudsak likartade bestämmelser. I båda författningarna stadgas sålunda, att, där tjänsteman (lärare eller annan i författningarna avsedd befattningshavare) befinnes icke på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst och sannolikt synes, att anledningen därtill är sjukdom, vanförhet, lyte eller nedsatt arbetsförmåga, tjänstemannen må — där fråga är om lärare eller med sådan jämställd, av skolöverstyrelsen efter därom av rektor eller skolstyrelse gjord anmälan, men eljest omedelbart av vederbörande myndighet — åläggas undersökning av behörig läkare: för lärare och jämställda, den läkare, skolöverstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen bestämmer, och för andra tjänstemän, vederbörande verksläkare eller den läkare, myndigheten bestämmer. De betydelsefullare stadgandena i övrigt äro i båda kungörelserna av huvudsakligen följande innehåll. Den myndighet, som förordnat

om läkarundersökningen, må, då så finnes erforderligt, i avvaktan på utgången av läkarundersökningen meddela tjänstemannen (i fråga om kommunala läroanstalter medgiva, att denne meddelas) ledighet såsom på grund av sjukdom. Sedan läkarintyg inkommit och, i visst förutsatt fall, medicinalstyrelsens utlåtande avgivits, skall myndigheten utan dröjsmål upptaga ärendet till prövning och har densamma att, om anledning därtill gives, vidtaga eller, där beslutanderätt i sådant avseende ej tillkommer myndigheten, föreslå erforderlig åtgärd för meddelande av ledighet eller avsked. Därest läkarintyg eller, då medicinalstyrelsens utlåtande inhämtats i ärendet, nämnda utlåtande icke utvisar, att tjänstemannen under den tid, han enligt vad nyss sagts åtnjutit ledighet såsom på grund av sjukdom, varit oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst, skall han åtnjuta ersättning för de avlöningsförmåner, om vilka han gått miste under ledigheten. Sådan ersättning liksom kostnaderna för läkarundersökningen gäldas av statsmedel. Vägrar tjänstemannen underkasta sig läkarundersökning, äger myndigheten (i fråga om kommunal läroanstalt, skolstyrelsen) tills vidare avstånga honom från utövandet av befattningen. Vad angår avstående av avlöningsförmåner under tiden för dylik avstängning, stadgas i den tidigare kungörelsen, att det skall bero på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida läraren under sådan tid skall av sina avlöningsförmåner avstå mer än vad för fall av ledighet på grund av sjukdom är stadgat, men i den senare, att tjänstemannen skall förpliktas att därunder avstå samtliga honom tillkommande avlöningsförmåner, så framt ej Kungl. Maj:t efter där- om gjord framställning finner skäligt annorlunda förordna. För det fall att tjänstemannen redan åtnjuter ledighet på grund av sjukdom, liksom ock då han i fall, som i författningarna avses, meddelas ledighet för viss tid, må tjänstemannen jämväl, vare sig fråga är om lärare eller om annan, avfordras läkarintyg till styrkande, att han återvunnit förmågan att på tillfredsställande sätt sköta tjänsten. Beslut jämlikt här återgivna bestämmelser skola, enligt båda kungörelserna, gå i verkställighet utan hinder av besvär- anförande.

Under hänvisning till bestämmelserna i nämnda två kungörelser hemställde under år 1936 domkapitlet i Växjö, kyrkomötet och biskopsmötet hos Kungl. Maj:t om åtgärders vidtagande i syfte att prästerna måtte kunna åläggas skyldighet att underkasta sig läkarundersökning i likhet med vad för lärare och andra civilstatens tjänstemän i förevarande kungörelser föreskrivits. Över Växjö domkapitels framställning avgåvos efter remiss yttranden av övriga domkapitel samt av kammarkollegiet och statskontoret.

I anledning av de gjorda framställningarna verkställdes sedermera utredning inom ecklesiastikdepartementet av tillkallad sakkunnig, kammarrådet Tom Wohlin, vilken med skrivelse den 3 november 1938 överläm-

nade en promemoria i ämnet med två därtill hörande lagförslag. Utredningen syftade i första hand till åvägabringande av en allmän reglering jämväl för prästernas del av den skyldighet att i förekommande fall underkasta sig läkarundersökning, som i avseende å andra befattningshavare i allmän tjänst redan genomförts i vidsträckt omfattning. De erforderliga huvudbestämmelserna för en dylik reglering upptogs av den sakkunnige i ett förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning. Den sakkunnige behandlade vidare i detta sammanhang spörsmålet om en skärpning av de i den prästerliga emeritilönelagstiftningen för närvarande gällande bestämmelserna om skyldighet för ordinarie präst att i fall av dokumenterad, för framtiden bestående ohälsa — oavsett uppnådd levnadsålder — avgå från tjänsten mot åtnjutande av pension. Föreskrifter i detta hänseende upptogs av den sakkunnige i ett förslag till lag om ändrad lydelse av 4 och 10 §§ lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster.

Över den sakkunniges promemoria med tillhörande lagförslag avgåvos yttranden av kammarkollegiet och statskontoret samt av justitiekanslersämbetet.

I skrivelse den 11 november 1938 (nr 9) begärde Kungl. Maj:t kyrkomötets yttrande över lagförslagen. I betänkande, nr 29 år 1938, i anledning av nämnda skrivelse framställde kyrkolagsutskottet vissa erinringar mot förslaget till ändrad lydelse av emeritilönelagen. Utskottet förklarade sig utgå ifrån att de föreliggande lagförslagen efter undergången överarbetning åter komme under kyrkomötets bedömande, men uttalade tillika att, vad förslaget till ändring av 16 § i den prästerliga avlöningsslagen anginge, särskild anledning till erinran icke syntes föreligga. Utskottet hemställde, att kyrkomötet i frågans dåvarande läge måtte, under åberopande av utskottets yttrande och däri uttryckta förbehåll, förklara sig icke hava något att erinra mot de allmänna grundsatser, som fått uttryck i de föreliggande förslagen. Utskottets hemställan bifölls av kyrkomötet, varefter avläts skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 32 år 1938).

I förevarande proposition uttalar föredragande departementschefen, att han med hänsyn till de föreliggande omständigheterna icke funnit sig nu beredd att taga slutlig ställning till sakkunnigförslaget i vad det berör ändringarna i den prästerliga pensioneringsregleringen. Ett framskjutande tills vidare av lösningen av denna fråga bör emellertid enligt departementschefen icke uppehålla den i första hand angelägna regleringen av prästernas skyldighet att underkasta sig läkarundersökning och av proceduren härför. I enlighet härmed har — efter formell överarbetning inom departementet av den sakkunniges förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning —

i förevarande proposition framlagts förslag till lagstiftning i sistnämnda fråga.

Det nu framlagda lagförslaget innebär i huvudsak följande.

I en ny paragraf, betecknad 16 b §, i prästlöneregleringslagen upptagas stadganden om skyldighet för präst som avses i lagen att underkasta sig såväl undersökning av läkare till utrönande av huruvida han i följd av sjukdom, vanförhet, lyte eller nedsatt arbetsförmåga är oförmögen att på tillfredsställande sätt fullgöra på honom ankommande tjänstgöring, som ock tjänstledighet eller avstängning tills vidare från tjänstgöring, allt efter regler som avses att bli meddelade i administrativ väg.

I detta sammanhang har även vidtagits en jämkning av prästlönelagens bestämmelser om regleringen av prästs löneförmåner dels i visst fall såsom vikarie, dels under tjänstledighet.

I 16 § prästlönelagen stadgas för närvarande, att ordinarie präst, som mottagit förordnande att jämte egen tjänst uppehålla annan befattning eller annan i hans tjänst biträda, äger att av den, som uppbär med den senare beställningen förenade inkomster, åtnjuta gottgörelse enligt de av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter angående beräkning av sådan gottgörelse. Stadgandet föreslås nu skola utvidgas till att gälla även för fall, då ordinarie präst — med ledighet från egen tjänst — mottager dylikt förordnande, liksom ock i fråga om de i dessa hänseenden med de ordinarie befattningshavarna jämställda kyrkoadjunkterna.

Enligt de nu gällande bestämmelserna äro avlöningsförmånerna för extra ordinarie präst (pastoratsadjunkt), då denne på grund av förordnande uppehåller ordinarie prästerlig tjänst, i huvudsak så bestämda, att adjunkten under förordnandet äger uppbära, förutom visst adjunktsarvode ur kyrkofonden samt bostad och vivre in natura eller gottgörelse därför, tillika särskilt vikariearvode med belopp, som beräknas i enlighet med de av Kungl. Maj:t därom meddelade föreskrifter. Är vikariatsförordnandet meddelat i anledning av den ordinarie prästen beviljad tjänstledighet, åligger det denne senare såväl att tillhandahålla adjunkten de angivna naturaförmånerna eller lämna gottgörelse därför i penningar som ock att gälda det bestämda vikariearvodet. Härigenom har viss möjlighet beretts att jämväl tillgodose kravet på att det tjänstledighetsavdrag, som den tjänstledige ordinarie prästen på grund av sin skyldighet att i viss utsträckning bestrida vikariens avlöande skall hava att vidkännas, må kunna skäligen avpassas allt efter de omständigheter, som föranlett ledigheten, ledighetens varaktighet och andra härvid inverkande förhållanden. Med den gällande ordningen är emellertid förbunden den olägenheten, att för särskilda fall avpassade tjänstledighetsavdrag icke kunna föreskrivas för ordinarie präster i annan form än

genom förhöjda vikariearvoden. I propositionen föreslås nu att i en ny paragraf, betecknad 16 a §, i prästlönelagen skall stadgas, att under tjänstledighet präst skall vara pliktig att för särskilda fall, utöver vad han enligt lagen har att utgöra eller gälda för vikaries avlönande, å honom tillkommande avlöningsförmåner vidkännas avdrag med belopp, som för varje fall, jämlikt av Kungl. Maj:t härför bestämda grunder, föreskrives. Härunder inbegripas även fall, då präst i enlighet med de nya bestämmelserna i samband med läkarundersökning meddelas tjänstledighet. Därest präst i anledning av läkarundersökning blivit avstängd tills vidare från tjänstgöring, skall — enligt ett stadgande som upptagits såsom ett andra stycke i den nya 16 a § — prästen vara skyldig avstå avlöningsförmåner efter vad Kungl. Maj:t därom föreskriver.

I anslutning till de nya bestämmelserna i 16 b § om prästs skyldighet att underkasta sig tjänstledighet i avvaktan å utgången av läkarundersökning upptages vidare i sistnämnda paragraf stadgande att, därest läkarundersökningen icke visar att prästen varit oförmögen att på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, prästen skall äga åtnjuta ersättning för mistade avlöningsförmåner. Denna ersättning liksom kostnaden för läkarundersökningen skall gäldas av kyrkofonden.

Utskottet.

Utskottet har vid sin granskning av det framlagda lagförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma och får alltså hemställa, att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 april 1939.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Karl Emil Johanson*, *Wagnsson**, *Gärde**, *Karl Johan Olsson*, *Emil Andersson*, *Verner Andersson* och *Anton Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist*, *Lindqvist*, *Hedlund* i Östersund, *Lindmark*, *Gezelius*, *Berg*, *Lindberg* i Stockholm och *Gustafsson* i Lekåsa.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.